

120. נאום רומקובסקי בזמן גירוש הילדים מגיטו לודז' —

4 בספטמבר 1942

... על הגיטו ירדה מכה קשה. דורשים ממנו את היקר לו ביותר — ילדים ואנשים זקנים. אני לא זכיתי לילד משלי ולכן את שנותי הטובות ביותר הקדשתי לילד. אני חייתי ונשמתי יחד עם הילד. לא שיערתי מעולם, שידי שלי, ייאלצו להגיש את הקרבן למזבח. בימי זקנתי אני נאלץ להושיט את ידי ולהתחנן: "אחי ואחיותי, תנו לי אותם! — אבות ואמהות, תנו לי את ילדיכם...". (בכי תמרורים מוזעזע בקרב הציבור הנאסף) ... אתמול במשך היום נתנו לי פקודה לשלוח מעל עשרים אלף יהודים מן הגיטו, ואם לא — "נעשה זאת אנחנו". הועמדה השאלה: "האם היה עלינו לקבל את הדבר ולעשות זאת בעצמנו, או להשאיר זאת לאחרים?" אך כיוון שלא היינו מודרכים על-ידי המחשבה "כמה יאבדו" אלא "כמה ניתן להציל?" הגענו אנחנו, כלומר אני והמקורבים ביותר אלי בעבודה, למסקנה שיהיה הדבר קשה ככל שיהיה, אנו מוכרחים לקבל את ביצוע הגזירה לידינו. אני מוכרח לבצע את הניתוח הקשה השותת דם, אני מוכרח לקטוע איברים, בכדי להציל את הגוף! אני מוכרח ליטול ילדים ואם לא, עלולים להילקח, חס ושלום, גם אחרים...

(ייללות אינמות)

לא איש נחמות אני היום. גם לא באתי להרגיע אתכם היום, אלא לחשוף את כל כאבכם וצערכם. באתי כמו גולן, לקחת מכם את היקר ביותר ללבכם. ניסיתי בכל כוחותי לבטל את רוע הגזירה. לאחר שלא ניתן לבטלה, ניסיתי למתן את הגזירה. רק אתמול ציוויתי על רישום של ילדים בני תשע, רציתי לפחות להציל את השנתון האחד — בגיל מ-9 עד 10. אבל לא רצו לוותר לי. דבר אחד עלה בידי — להציל את הילדים שמעל גיל 10. תהיה זאת נחמתנו בצערנו הגדול.

יש לנו בגיטו רבים חולי שחפת, שימיהם או אולי השבועות שלהם ספורים. איני יודע, אפשר שזוהי תכנית שטנית, ואולי לא, אך איני יכול להתאפק מלהביע אותה: "תנו לי את החולים הללו, ובמקומם אפשר יהיה להציל בריאים". אני יודע כמה יקר לכל אחד החולה שבביתו, כל שכן אצל היהודים. אולם בשעת גזירה מוכרחים לשקול ולמדוד את מי יש להציל, מי יכול להינצל ואת מי מותר להציל.

השכל הישר מחייב, שמוכרח להינצל זה שניתן להציל והוא בעל סיכויים
להינצל, ולא זה שאין אפשרות בלאו-הכי להצילו...

י' טרונק, לאדזשער געטא, ניו-יארק, 1962, עמ' 311 — 312.